

Основно училище „Отец Паисий” гр. Варна

**УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА
ЗА ЕТИЧНО, БЕЗОПАСНО И ОТГОВОРНО
ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ
ЗА УЧЕБНАТА 2026/2027 ГОДИНА**

Настоящият план е приет на заседание на Педагогическия съвет - протокол № 10/14.09.2026г.
и утвърден със заповед № РД 07- 577/ 14.09.2026г. на директора на ОУ „Отец Паисий“ – гр. Варна

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Предмет

Настоящата политика определя принципите, правилата, отговорностите и допустимите начини за използване на инструменти и системи с изкуствен интелект (ИИ) в ОУ „Отец Паисий“ – Варна.

Политиката се прилага по отношение на:

- учениците;
- педагогическите специалисти;
- ръководния екип;
- административния и непедагогическия персонал;
- външни лица, когато използват ИИ във връзка с дейности на училището.

Чл. 2. Основно разбиране

ОУ „Отец Паисий“ – Варна приема изкуствения интелект като **инструмент за подпомагане на преподаването, ученето, творчеството, анализа и административната работа**, но не и като заместител на човешкото мислене, професионалната преценка, педагогическото взаимодействие и личната отговорност.

Използването на ИИ трябва да подпомага развитието на знания, умения, критическо мислене, творчество и дигитална компетентност, а не да ги замества.

Чл. 3. Обхват

Политиката се отнася до използването на генеративни и други системи с изкуствен интелект, включително приложения за:

- създаване и редактиране на текст;
- генериране и редактиране на изображения, видео и аудио;
- създаване на презентации;
- превод;
- програмиране;
- анализиране и обобщаване на информация;
- генериране на тестове, задачи и учебни материали;
- персонализирано обучение;
- обработване и анализиране на данни;
- други образователни и административни дейности.

II. ЦЕЛИ НА ПОЛИТИКАТА

Чл. 4. Политиката има за цел:

1. Да насърчава безопасното, етичното и педагогически обосновано използване на ИИ.
2. Да развива **грамотност в областта на изкуствения интелект** сред учениците и служителите.
3. Да подпомага педагогическите специалисти при използването на съвременни технологии за повишаване качеството на преподаването.
4. Да развива у учениците:
 - критическо мислене;
 - дигитална грамотност;
 - информационна грамотност;
 - творчество;
 - умения за проверка на информация;
 - отговорно онлайн поведение.
5. Да предотвратява:
 - плагиатство;
 - измами при оценяване;
 - разпространение на невярна информация;
 - нарушаване на авторски права;
 - неправомерно обработване на лични данни;
 - създаване на вредно или дискриминационно съдържание.

6. Да гарантира, че човешката преценка и отговорност остават водещи при вземането на решения.
7. Да подпомага равния достъп на учениците до качествено образование и цифрови ресурси.

III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Чл. 5. Човекът е водещ

ИИ се използва като помощник, а не като заместител на учителя или ученика.

Крайната преценка и отговорност за образователните и управленските решения принадлежат на човека.

Чл. 6. Педагогическа целесъобразност

Използването на ИИ трябва да има ясна образователна цел и да води до подобряване на преподаването, ученето или организацията на работа.

ИИ не се използва само защото дадена технология е налична.

Чл. 7. Прозрачност

Когато ИИ има съществен принос при създаването на учебен продукт, проект или друг материал, това трябва да бъде посочено.

Чл. 8. Критично отношение

Информацията, генерирана от ИИ, не се приема автоматично за вярна.

Учениците и служителите се насърчават да:

- проверяват фактите;
- използват повече от един източник;
- проверяват авторството и датата на информацията;
- откриват възможни пристрастия;
- разграничават факт от мнение;
- сравняват получените резултати с надеждни източници.

Чл. 9. Защита на личните данни

При използване на системи с ИИ се спазват изискванията за защита на личните данни.

Чл. 10. Приобщаване и недискриминация

ИИ не трябва да се използва по начин, който създава или засилва дискриминация по отношение на ученици или служители.

Особено внимание се отделя на риска алгоритмите да възпроизвеждат стереотипи или предубеждения.

IV. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИИ ОТ УЧЕНИЦИТЕ

Чл. 11. Допустима употреба

Учениците могат да използват ИИ, когато това е разрешено или възложено от учителя, за:

- генериране на идеи;
- мозъчна атака;
- търсене на различни решения на проблем;
- обясняване на труден учебен материал;
- създаване на план на текст;
- езикова редакция;
- превод с последваща проверка;
- подготовка на въпроси за самопроверка;
- създаване на изображения и други творчески материали;
- програмиране;
- подготовка за дискусия;
- работа по STEM и проектни задачи;
- адаптиране на информация до подходящо за ученика ниво;
- създаване на примерни задачи и упражнения.

Учителят определя дали, кога и по какъв начин ИИ може да се използва при конкретна задача.

V. НИВА НА ДОПУСТИМО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИИ ПРИ УЧЕБНИ ЗАДАЧИ

За яснота училището въвежда следните **четири нива на използване на ИИ**:

НИВО 0 – Без ИИ

Използването на ИИ не е разрешено.

Прилага се например при:

- контролни работи;
- тестове;
- изпити;
- диагностика на индивидуалните знания и умения;
- задачи, при които учителят изрично е забранил използването му.

НИВО 1 – ИИ за идеи

ИИ може да бъде използван за:

- идеи;
- ключови думи;
- въпроси;
- план;
- предварително проучване.

Крайният продукт се създава самостоятелно от ученика.

НИВО 2 – ИИ като помощник

Позволява се използването му за:

- редакция;
- обратна връзка;
- проверка;
- превод;
- подобряване на структурата;
- предложения за промени.

Ученикът остава основен автор на работата.

НИВО 3 – Съвместна работа с ИИ

ИИ е част от самата задача.

Ученикът може да генерира съдържание чрез ИИ, но трябва да:

- анализира резултата;
- провери фактите;
- редактира съдържанието;
- обясни как е използвал ИИ;
- представи собствен принос.

Учителят посочва предварително кое ниво се прилага към съответната задача.

VI. АКАДЕМИЧНА ЧЕСТНОСТ

Чл. 12. Не се допуска ученик да представя изцяло генериран от ИИ продукт като собствена самостоятелна работа, когато това не е изрично разрешено.

За нарушение на академичната честност се счита:

- предаване на генерирано от ИИ домашно като изцяло собствено;
- използване на ИИ по време на тест или контролна работа без разрешение;
- генериране на отговори вместо самостоятелно изпълнение;
- използване на фиктивни източници или цитати;
- представяне на чужда или генерирана творба като собствена.

Чл. 13. При разрешено използване на ИИ ученикът може да посочи например:

„При подготовката на тази задача използвах инструмент с изкуствен интелект за генериране на идеи/езикова редакция/създаване на изображение. Крайният текст и проверката на информацията са извършени от мен.“

За учениците от начален етап начинът на деклариране се определя от учителя според възрастта им.

VII. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИИ ОТ УЧИТЕЛИТЕ

Чл. 14. Педагогическите специалисти могат да използват ИИ за подпомагане на професионалната си работа, включително за:

- планиране на уроци;
- създаване на упражнения;
- разработване на работни листове;
- генериране на тестови въпроси;
- създаване на рубрики и критерии за оценяване;
- подготовка на презентации;
- адаптиране на текстове за различни възрастови групи;
- създаване на диференцирани задачи;
- генериране на идеи за проектно-базирано обучение;
- STEM и STEAM дейности;
- разработване на сценарии;
- създаване на изображения;
- превод;
- езикова редакция;
- обобщаване на несекретна информация;
- подкрепа при професионално развитие.

Чл. 15. Педагогическият специалист е длъжен да провери генерираното от ИИ съдържание преди използването му с ученици.

Учителят носи професионална отговорност за:

- коректността;
- педагогическата пригодност;
- езиковата култура;
- възрастовата пригодност;
- липсата на дискриминационно или вредно съдържание.

VIII. ИИ И ОЦЕНЯВАНЕТО

Чл. 16. ИИ може да подпомага учителя при:

- разработване на критерии;
- подготовка на рубрики;
- съставяне на примерни задачи;
- анализиране на анонимизирани резултати;
- подготовка на примерна обратна връзка.

Чл. 17. ИИ не взема самостоятелно решения относно оценките на учениците.

Окончателната оценка се поставя от педагогическия специалист.

Не се допуска автоматично оценяване на ученик единствено въз основа на решение на система с изкуствен интелект.

Чл. 18. Не се допуска ученик да бъде обвинен в използване на ИИ единствено въз основа на резултат от автоматичен „AI detector“.

При съмнение учителят може да:

- проведе разговор с ученика;
- поиска обяснение на използваните идеи;
- поиска представяне на процеса на работа;
- постави кратка допълнителна задача;
- сравни работата с предходни ученически продукти.

IX. ЛИЧНИ ДАННИ И ПОВЕРИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Чл. 19. В публични системи с ИИ не се въвеждат лични или чувствителни данни на ученици, родители и служители, освен когато използваната система е изрично одобрена за конкретната цел и са изпълнени изискванията за защита на данните.

Не се въвеждат:

- ЕГН;
- адрес;
- телефон;
- личен имейл;
- здравна информация;
- психологически оценки;
- информация за специални образователни потребности;
- дисциплинарни случаи;
- оценки, свързани с конкретен ученик;
- пароли;
- копия на лични документи;
- снимки на деца с идентифицираща информация;
- друга конфиденциална информация.

Чл. 20. Когато е необходимо анализиране на ученически данни чрез дигитален инструмент, информацията следва да бъде анонимизирана или псевдонимизирана, когато това е възможно.

X. СНИМКИ, ВИДЕО И ГЛАС

Чл. 21. Не се разрешава използването на изображение или глас на ученик за създаване чрез ИИ на:

- фалшиви изображения;
- deepfake видео;
- имитация на глас;
- унижително или подвеждащо съдържание.

Чл. 22. Не се допуска чрез ИИ да бъдат създавани фалшиви изображения, видео или аудио на учители, служители или други членове на училищната общност с цел подигравка, измама, тормоз или увреждане на репутацията.

Подобни действия се разглеждат като нарушение на правилата за безопасно поведение и, в зависимост от случая, като форма на кибертормоз.

XI. ИИ И АВТОРСКО ПРАВО

Чл. 23. При работа с ИИ учениците и служителите следва да уважават интелектуалната собственост.

Не се допуска съзнателно използване на ИИ с цел:

- плагиатство;
- незаконно копиране на произведения;
- представяне на чуждо съдържание като собствено;
- заобикаляне на авторски права.

При използване на изображения, музика, текст или други материали следва да се проверяват условията за тяхното използване.

XII. ЗАБРАНЕНА УПОТРЕБА

Чл. 24. В училищна среда не се допуска използването на ИИ за:

1. Измама при изпитване и оценяване.
2. Създаване на обидно, унижително или дискриминационно съдържание.
3. Кибертормоз.
4. Създаване на deepfake изображения, аудио или видео с цел заблуда.

5. Създаване или разпространение на сексуализирано съдържание.
6. Представяне за друго лице.
7. Разпространение на съзнателно невярна информация.
8. Генериране на съдържание, подтикващо към насилие или опасно поведение.
9. Нарушаване на личната неприкосновеност.
10. Въвеждане на поверителни училищни документи в публични системи с ИИ.
11. Автоматизирано вземане на решения, които могат съществено да засегнат ученик или служител, без човешка проверка.

XIII. ВЪЗРАСТОВА СЪОБРАЗНОСТ

Чл. 25. Използването на ИИ с ученици се организира съобразно:

- възрастта;
- условията за използване на конкретната платформа;
- изискванията за създаване на потребителски профил;
- защитата на личните данни;
- педагогическата цел.

Чл. 26. При учениците от начален етап ИИ се използва преимуществено:

- чрез учителска демонстрация;
- в обща класна дейност;
- чрез предварително подбрани и проверени инструменти;
- под непосредственото ръководство на педагогически специалист.

Учениците трябва постепенно да се учат не само **как да използват ИИ**, но и **кога да не го използват**.

XIV. ИИ ГРАМОТНОСТ НА УЧЕНИЦИТЕ

Чл. 27. Училището развива у учениците основни компетентности за работа с ИИ:

1. Разбиране какво представлява ИИ.
2. Разпознаване на съдържание, генерирано чрез ИИ.
3. Формулиране на ясни инструкции към система с ИИ.
4. Проверка на получената информация.
5. Откриване на грешки и т.нар. „халюцинации“ на ИИ.
6. Разпознаване на манипулация и deepfake съдържание.
7. Защита на личните данни.
8. Познаване на основни правила за авторско право.
9. Разпознаване на алгоритмични пристрастия.
10. Етично използване на технологията.
11. Осъзнаване кога използването на ИИ подпомага ученето и кога го възпрепятства.

XV. КВАЛИФИКАЦИЯ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ

Чл. 28. Училището насърчава системната квалификация на педагогическите специалисти в областта на:

- генеративния ИИ;
- AI literacy;
- дигиталната педагогика;
- безопасността;
- защитата на лични данни;
- авторското право;
- формулирането на ефективни заявки;
- критичната оценка на генерирано съдържание;
- използването на ИИ за диференцирано и приобщаващо обучение.

Добри практики от квалификационни дейности се споделят в рамките на методическите обединения и вътрешноинституционалната квалификация.

XVI. ИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Чл. 29. ИИ може да се използва за подпомагане на ученици с различни образователни потребности чрез:

- опростяване на текст;
- промяна на езиковото ниво;
- визуализиране на информация;
- преобразуване на текст в подходящи учебни задачи;
- създаване на индивидуализирани упражнения;
- предоставяне на допълнителни обяснения;
- подпомагане при езикови затруднения.

Използването на ИИ не замества работата на учителя, психолога, логопеда, ресурсния учител или друг специалист.

XVII. АДМИНИСТРАТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИИ

Чл. 30. Ръководният екип и служителите могат да използват ИИ като помощно средство за:

- подготовка на проекти на текстове;
- структуриране на информация;
- превод;
- създаване на презентации;
- генериране на идеи;
- подготовка на анкети;
- анализ на анонимизирани данни;
- разработване на информационни и комуникационни материали.

Чл. 31. Официалните училищни документи не се считат за окончателни само защото са генерирани чрез ИИ.

Преди подписване и утвърждаване те задължително се проверяват от отговорното длъжностно лице.

ИИ не може да бъде автор на административно решение и не носи отговорност за неговото съдържание.

XVIII. ОТГОВОРНОСТИ

Чл. 32. Директорът

Директорът:

- утвърждава политиката;
- създава условия за нейното прилагане;
- организира квалификация;
- определя отговорни лица при необходимост;
- осигурява периодично актуализиране на правилата;
- насърчава споделянето на добри практики.

Чл. 33. Педагогическите специалисти

Учителите:

- запознават учениците с правилата;
- определят допустимото ниво на използване на ИИ;
- създават задачи, които насърчават личен принос;
- проверяват надеждността на генерирано съдържание;
- дават личен пример за етична употреба;
- защитават личните данни на учениците.

Чл. 34. Учениците

Учениците:

- спазват указанията на учителя;
- използват ИИ честно и отговорно;
- не представят чужда или генерирана работа за собствена;
- проверяват информацията;

- не въвеждат лични данни;
- посочват използването на ИИ, когато това се изисква;
- съобщават на учител при попадане на опасно или неподходящо съдържание.

Чл. 35. Родителите

Родителите се насърчават:

- да разговарят с децата за отговорното използване на ИИ;
- да следят за безопасна употреба;
- да насърчават ИИ като средство за учене, а не за заместване на ученето;
- да се запознават с училищните правила.

XIX. РЕАКЦИЯ ПРИ НАРУШЕНИЕ

Чл. 36. При установено неправомерно използване на ИИ се отчита:

- възрастта на ученика;
- естеството на нарушението;
- наличието или липсата на умисъл;
- последствията от действието;
- предходни подобни нарушения.

Чл. 37. При първо или леко нарушение приоритет имат педагогическите мерки:

- разговор с ученика;
- разясняване на правилото;
- повторно изпълнение на задачата;
- обучение по академична честност или дигитална безопасност.

При системни или тежки нарушения се прилагат разпоредбите на Правилника за дейността на училището и действащата нормативна уредба.

XX. ПРИМЕРНА СИСТЕМА „СВЕТОФАР“ ЗА УЧЕНИЦИТЕ

За по-лесно разбиране от учениците училището използва следната система:

ЧЕРВЕНО – НЕ Е РАЗРЕШЕНО

- ИИ решава контролното вместо мен.
- ИИ пише цялото ми домашно и аз го предавам като свое.
- Въвеждам чужди лични данни.
- Създавам фалшива снимка или видео на съученик или учител.
- Използвам ИИ за тормоз или измама.

ЖЪЛТО – ПОПИТАЙ УЧИТЕЛЯ

- Използвам ИИ за домашно.
- Използвам ИИ за проект.
- Генерирам изображение.
- Превеждам текст.
- Искam ИИ да редактира написаното от мен.

ЗЕЛЕНО – ИЗПОЛЗВАЙ ОТГОВОРНО

Когато учителят го е разрешил:

Питай → Провери → Помисли → Преработи → Посочи използването на ИИ.

XXI. „5 ПРАВИЛА ЗА ИИ“ НА ОУ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“

Училищната общност следва пет основни правила:

1. МИСЛИ ПЪРВО.

ИИ е помощник, не заместител на собственото мислене.

2. НЕ СПОДЕЛЯЙ ЛИЧНИ ДАННИ.

Твоите и чуждите данни трябва да бъдат защитени.

3. ПРОВЕРЯВАЙ.

ИИ може да греши и да създава несъществуващи факти.

4. БЪДИ ЧЕСТЕН.

Когато ИИ ти е помогнал съществено, кажи го.

5. ТИ НОСИШ ОТГОВОРНОСТ.

Не ИИ, а човекът отговаря за крайния резултат.

XXII. МОНИТОРИНГ И АКТУАЛИЗИРАНЕ

Чл. 38. Прилагането на политиката се наблюдава от ръководния екип на училището.

При необходимост могат да се извършват:

- анкети сред ученици и учители;
- обсъждания в методическите обединения;
- анализ на възникнали казуси;
- споделяне на добри практики;
- обучения и практически работилници.

Чл. 39. Поради бързото развитие на технологиите политиката се преглежда **най-малко веднъж годишно** и при необходимост се актуализира.

Актуализация се извършва и при:

- промяна на нормативната уредба;
- появата на нови значими рискове;
- въвеждането на нови системи с ИИ в училището;
- промени в европейските или националните насоки.

XXIII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящата политика е част от системата от вътрешни правила на ОУ „Отец Паисий“ – Варна.

§ 2. Политиката се довежда до знанието на педагогическите специалисти, служителите, учениците и родителите по подходящ начин.

§ 3. Кратка ученическа версия на правилата се публикува на видимо място в училището и/или в използваната електронна образователна среда.

Политиката следва подхода на Европейската комисия за етично, критично и отговорно използване на ИИ, включително защита на личните данни и развитие на AI грамотност; от 2 февруари 2025 г. изискванията за AI literacy по европейския AI Act вече са приложими. (European Education Area) UNESCO също препоръчва човекът и педагогическата цел да останат водещи, особено при работа с деца. (UNESCO).

Приложение 1: „Правила за учениците – ИИ на една страница“

Приложение 2: Матрица за учителите „Кога ИИ е разрешен при оценяване“

Приложение 3: Декларация „Как използвах ИИ в тази задача“ за 5.–7. клас, която учениците да добавят към проекти и домашни работи.

СИЛВИЯ ГРИГОРОВА

Директор на ОУ „Отец Паисий“ – Варна